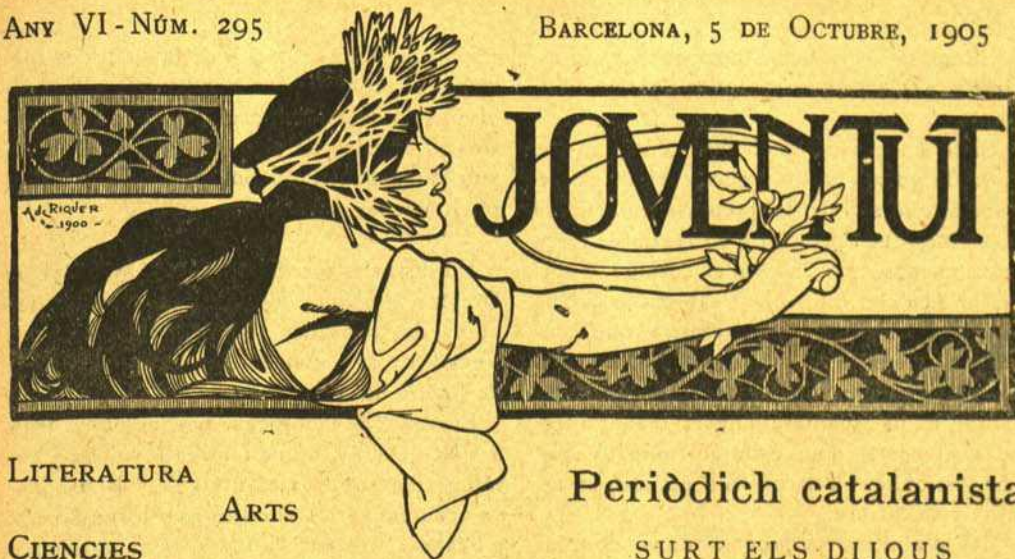

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÈNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

TEXT:

¿Ahónt aném?, per Cecili Gasóliba.—Un precursor de Nietzsche, per Geroni Zanné.—Bessonada, per E. Just y Pastor.—Vida y mort, per Ricart Moragas.—Teatres, per Emili Tintorer.—Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas.—Revista de revistes, per Lluís Via.—L'agència d'informes comercials (continuació), per Pompeyus Gener.—Oda a Pirra, traducció de Horaci, per Alfons Maseras.—Noves.

GRAVATS:

Ferrucciò Garavaglia (retrat.)

FOLLETÍ:

LES TENEBROSES, per Rafel Nogueras y Oller.—Plech 21.

HISTORIES D'ALTRE TEMPS (narracions dels segles XIV y XV.—Plech 1.

¿AHÓNT ANÉM?

No sabem ab seguretat a qui la dirigim aquesta pregunta, mes nostre intent es ferla als que *manen*, als ministres o a llur president, al Rey, al qui faci d'amo o al qui cobri més, al qui sia, però al responsable de la persecució sense solta de que són víctimes les publicacions catalanistes.

Cal aclarirho això, y ja que'ls perseguits donem la cara, que també la donguin els perseguidors. Cal saber per què ha vingut eixa extemporània repressió y a quins motius obeheix.

¿Es que les doctrines nacionalistes, baix el govern lliberal (?) d'en Montero Rios, són

considerades fóra de llei? ¿O es que, mancats de valor pera declararles ilegals, s'han proposat ofegarles per un regim de força?

Ja ho poden dir clar lo que's proposen, que nosaltres ja estem curats d'espants y no'ns vindria pas de nou, coneguda la mentalitat que informa'ls actes dels prohoms d'Espanya, un cop de *Gazeta* que'ns declarés *filibusteros*. Lo que no podem arribar a creure es que visquin en un estat tal d'ignorancia, que's creguin capaços d'ofegar la veu del nacionalisme català ab els ridiculs actes de força que per compte propi o per ordres superiors està portant a cap el governador civil de Barcelona.

El moviment catalanista no ha variat en res; els escrits de propaganda y els articles dels periòdichs diuen lo que han dit sempre; no prediquem res de nou, no perseguim altra finalitat que la repetida molts anys arreu a orelles de tota mena de governants, de dotzenes de governadors, que devem creure que tenien tant de gènit y tant d'amor a Espanya cam pugui tenir el senyor Fuentes, encara que no fossin generals.

Donchs ¿què ha passat ara?

¿Es qu'en Montero Rios vol *acrisolar* sa fama de lliberal, o es que ja's dona com a fet consumat lo fins reconegut per diaris de Madrid, de considerar a Catalunya com una colonia?

S'imposa'l parlar clar, pera que'ls qui estimem a Catalunya sapiguem a qué atendren.

Si els governants madrilenys ens han declarat la guerra y tot aquest seguit de denúncies que sofreix la premsa catalanista no es més que'l principi d'un regim de força que comença, que tinguin el coratge d'afirmarho ben clar, y llavors ja sabrem lo que'ns toca fer els aymants de Catalunya, que, convençuts de nostre dret y fugint d'arbitrarietats extemporànies que'ns foragitin de la legalitat, no'ns espantarà l'haver d'anar a treballar al costat d'un estimat company que s'ha vist obligat a deixar sos amichs, sa familia y sa carrera.

Mes si aquesta persecució no ve de Madrid sinó tan sols d'una autoritat local que, desconeixent lo que porta entre mans, manca d'educació política o sobrada de gènit, està promovent conflictes, excita passions y fereix l'amor propi dels catalans, llavors la obligació de tot govern amant de la pau y respectuós de les idees y sentiments d'un poble, es sols fer una cosa: enviar de nou al *cuartel* al qui ha demostrat tan excelents dots pera manar *números* y tan poch tacte pera governar ciutadans.

S'imposa una cosa o altra pera que'ls que no hem nascut pera ésser manats com a esclaus poguem respondrèns a la pregunta que'ns fa fer l'estat actual de coses:

¿Ahont anem?

CECILÍ GASÓLIBA

UN PRECURSOR DE NIETZSCHE

Els qui, seguint a Goethe y tenint per norma'l *nihil novum sub sole*, creyem que les novetats (en termes generals) no són altra cosa que resurreccions, hem vist confirmades una volta més nostres teories. Un dels pensadors més originals dels temps moderns, el gran orat Frederich Nietzsche, el profeta de Zarathustra, té també, com tot pobre estadat de la terra, el seu Baptista.

Aquest Baptista del pensador alemany es un il·lustre personatge francès, el comte Joseph Arthur de Gobineau, qui, descobert avuy pels germànichs, ha donat naixença a una associació destinada a estudiar ses obres

(*Gobineau-Vereinigung*), de la qual n'es president el professor Dr. Schemann, comptant ab uns doscents membres, entre'ls més il·lustres el príncep von Eulenburg, el baró Hans von Wolzogen, Paul Bourget, Eduart Schuré, J. Vacher de Lapouge, etc.

Un distingit escriptor francès, Mr. Robert Dreyfus, *gobiniste* de cor, ha estudiat les obres del pensador pre-nietzschenià en un treball titulat *La vie et les propheties du comte de Gobineau*.

El comte de Gobineau nasqué l'any 1816 a Ville-d'Avray, d'una familia reyalista y catòlica; seguint les vicissituds dels Bourbons, va acompanyarlos al desterro y tornà ab ells a França. Més tart s'afilià al bonapartisme y entrà en la carrera diplomàtica, impulsat per l'amor als viatges y pel desitj de conèixer l'Orient.

Com diu en Maurice Kahn, de qui copièm aquestes notes, en Gobineau's preocupava poch de sos afers diplomàtics, dedicant els fruyts de la seva activitat a treballs personals que de temps meditava. Moltes són les obres que durant sos viatges escrigué en Gobineau, mereixent esment *Trois ans en Asie, 1855-58; Voyage a Terre-Neuve; esboçant també la Histoire des Perses, Les Religions et les Philosophies de l'Asie centrale* y les *Nouvelles asiatiques*, acabades més tart (1864-68). Després escrigué la *Histoire d'Ottar Jarl, pirate norvegien, conquérant du pays de Bray, en Normandie, et sa descendance; La Renaissance, scènes historiques*, y el seu poema inacabat *Amadis*, que compta, ab tot y aqueixa circumstancia, ab vint y dos cants y uns vint mil versos.

Però l'obra mestra d'en Gobineau es l'*Essai sur l'inégalité des races humaines*. L'autor estableix la superioritat d'unes races sobre les altres, teories que avuy hem vist negades per un gran antropòleg italià, el prof. Napoleó Colajanni. Mes deixant de banda aquesta discrepància, que per'aquest cas concret no interessa, en Gobineau observa'l triomf de certes civilitzacions, triomf seguit de la corresponent decadència, qu'explica mercès a la barreja de races, per la influencia de les varietats inferiors de nostra especie (tipos negre y groch) y per les families secundaries de la raça blanca (pobles semitichs). Heusa-

qui la gerarquia de races establerta per en Gobineau.

En Robert Dreyfus dedueix les següents consideracions de les teories d'en Gobineau: *Certes races són belles, enèrgiques y nobles. Altres races són lletges, mandroses y vils. Certes races són races d'esclaus y les altres, races de dominadors. Eixos mols, ennoblits per Frederick Nietzsche, apareixen avans, ab tot llur ple sentit, sots la ploma de Gobineau: «Els més forts desempenyaràn, en la tragedia del món, els papers de reys y de dominadors. Els més febles ocuparán els llocs més baixos.»*

Tal es, en el fons, la teoria d'en Gobineau, que ha donat lloch a nombroses interpretacions y comentaris y quals conseqüències no seguim exposant, recomanant no més a nostres lectors l'obra d'en Dreyfus *La vie et les prophéties du comte de Gobineau*. Però si farem constar que les teories d'aquest original y profund pensador, com tots els principis absoluts, sofreixen de tant en tant fortes sotragades, ocasionades per la realitat de les coses, mestra de la observació y de la vida que may s'erra. Així trobem més humana y alhora més científica la teoria d'en Colajanni afirmant que les races són superiors o inferiors en determinats moments històrics. Ab la teoria d'en Colajanni desapareix aquesta mena de fatalitat qu'en Gobineau y en Nietzsche volen estendre sobre les races anomenades injustament inferiors, a causa d'un aplanament secular que les ha tingudes allunyades de les transformacions dels pobles més progressius (*pobles, no races*, car a la raça blanca pertanyen alhora anglesos y russos, y ningú citarà aquests darrers com portants-veus del progrés y de les renovacions polítiques).

GERONI ZANNÉ

BESSONADA

La Veva estava a punt de desocupar. El seu home era un fuster de banchs de cantis y calaixons de basseta que, a copia de passar llargues temporades en vaga, s'havia acostumat a no trevallar. Y ella, la pobra, qu'estant bona sempre defensava quatre o cinch ralots diaris fregant rejoles, d'ençà que havia entrat al derrer més de l'embrac se'n veyia privada enterament, y queya malalta cada vegada que, per necessitat, s'arriscava a probarho.

Lo cert es que per la meteixa causa que havia perdut la feyna va perdre també la gana, y, com un voler de Deu, la segona falta atenuava bon xich l'efecte de la primera; mes això no era prou pera tapar les altres cinch boques y la del procurador, sis, qu'era la més grossa.

Era aquell un matrimoni pobre; més que pobre, miserable. El fill que fatalment havia de nàixer, no més vindria al món per augmentar la miseria dels seus pares y pera repartirse *pro indiviso* l'usdefruyt d'aquesta herencia ab els quatre germans que l'havien precedit.

Això pensava la Veva desde qu'en tan mala hora y tan contra la seva voluntat va sentirse abraçada; y el seu home, ara que's veyia *ta pedregada a sobre*, era del meteix parer d'ella.

—

Y vingué'l dia del cop.

La llevadora, ja als darrers dies, al ferse càrrech de lo abultat d'aquell ventre que, per lo qu'era la mare, presentava un desenrotllo extraordinari, aventurà imprudentment que li semblava que'n *duya dos*.

—Ay! Deu nos en guart! No m'espanti, senyora Layeta!...—havia dit la Veva al enterarsen.

—Res d'espantarse...—feu la llevadora.—Tot anirà bé...

—Jo que no'n volia tenir cap més!... No'm faltaria sinó aquesta desgracia!... ¿Còm ho fariem, pobres de nosaltres?...

—Qui dona per néixer, dona per créixer...—

Y al veure'l mal efecte que havien produhit les seves paraules, pera no alterar l'ànim de la partera, afegí somrihent:

—¿No veu que li dich de broma? Apa, filla meva, apa!...

Qualsevol que s'hagués trobat present en aquell acte, s'hauria fet creus de la facilitat ab que ve al món *una desgracia*.

A les primeres contraccions de la mare, plorà una criatura als braços de la llevadora, qui, tota atrafegada, digué qu'efectivament ne venia un'altra.

— Reyna Santissima! — exclamaren, senyantse, tots els presents.

Y vingué; que ja diuen que una desgracia may ve sola. Per'aquell matrimoni que, després d'haver engendrat al fill, considerava'l seu naixement com una desgracia, el ditxo era cert: dos fills, eren indubtablement *dues desgracies*. La naturalesa ls havia trahit.

Pobres criatures! Després de venir al món la segona ab la major facilitat, potser perque trobà'l camí esbroçat per la primera, la llevadora, presentint que hauria fet dos treballs pera no cobrar més que mitja paga (això si no li quedaven a deure) compli la seva obligació en quatre esgarrapades y presentà'l doble fruyt de benedicció al pare, donantli la enhorabona ab les paraules de reglament y algunes de repetides perque'l cas era de repetició.

El pare, ab la barba de dues setmanes y un posat mitj d'alegria, mitj d'estranyesa, que li donava un ayre de complerta imbecilitat, feya cara de no saber si plorar o riure, y contemplava estúpidaament, sense dir paraula, les dues criatures que la llevadora li havia dit qu'eren filles seves: dos nens rosos y esblanquehits que semblaven dues nines de cartró del meteix número, sortides del meteix paquet.

L'home, ab la natural sorpresa, y atribulat com estava, no's podia donar ben bé compte de si allò era una bona obra o una malifeta, però estava convençut de qu'era cosa seva, y per un moment se sentisatisfet, orgullós... Ell, que ja quan anava a estudi no havia pogut fer may dos pals que s'assemblassin, era'l pare de dos bessons, tan bessons, que ni ell meteix, ab tot y ésser son pare, sabia may quin era l'un y quin era l'altre...

Y el pobre home va somriure... Y va anar a cal barber a ferse treure aquella barba de dues setmanes perque li varen dir que fes

un petó als seus fillets. Al acostar la cara a la d'un d'ells, la pobra criatura s'havia posat a plorar...

—Es que'l punxes, home, es que'l punxes!...—li digué la seva dòna ab una veu que semblava l'ànima d'un altre:—Veste a afaytar!...

Y el pare començà a sacrificarse per la familia.

La Veva, després de l'*estrago*, va quedar tan abatuda, tan dèbil, que li costà alguns dies reforçarse pera poder deixar el llit y sortir al carrer. Un'altra dòna, en son lloch, nò hauria sortit de casa al menys fins als quaranta dies. Ella—ventatja d'ésser pobre—avans dels quinze ja arrocegava per terra y a la llum del sol la seva figura de morta ressucitada.

A casa no hi porten res y era necessari bellugar-se y veure què s'havia de fer... de què havien de fer mànegues...

Algunes vehines, gent compassiva, que afortunadament may ne falta, encara que tampoch ne sobra, els primers dies s'havien cuydat de donalshi, qui una taça de caldo, qui un xich d'escudella del dia avans, qui una pesseta, qui un bon concell... (més d'aquests que d'aquelles) però allò portava traces d'ésser molt llarch... y pel demés, tot-hòm tenia prou feyna a casa seva.

Una pobra dòna marmanyera, que'ls duya voluntat perque coneixia a la Veva de criatura, va dirli un dia:

—Mira, vina allà a la parada, y molt serà qu'en tota la plaça no t'arregluem pel caldo del dia y alguna friolera més...

—Això es demanar caritat...!—va pensar la Veva, aixugantse dues llàgrimes que li rodolaven cara avall. Però's resignà fàcilment, no per ella, no, per aquells dos àngels de Deu que, no més obrint la boca com dos pardalets, parlaven ab més eloquència del dret de viure que'l més bon orador en un *meeting* llibertari.

Y a l'endemà meteix compareixia a la plaça ab les dues criatures parides de fresch, y un cistellet petit y espellifat. La veu va córrer desseguida y en tota la plaça no's parlava d'altra cosa:—La Veva ha tingut besonada...—deyen els qui la coneixien. Ella

anava seguint els rengles de parades, d'un a un, aturantse a cada dues passes pera ensenyar a la gent les criatures endormiscades.

—Que són bufons!... Cuydat força! Té, feste caldo...—Y anava recullint lo que la voluntat de les venedores li allargava.

—Pobra xicotat! Qu'està flaca!... Se la xucarán viva...!—eren les paraules que anaven de l'un rengle a l'altre quan ella havia passat.

Després volgué reposar una estona, y allà la teniu: asseguda a l'acera, ab una criatura a cada mamella, excitant la curiositat y la compassió de la bona gent, que feya rotllo y s'enternia contemplant el grupo miserable, y que escoltant les tragedies de la pobra malalta y mare infeliç, li anava omplint el cistellet de vianda y peces de cinch cèntims, mentres ella, avergonyida y fent la mitja rialleta d'agrahiment, no parava de dir:—Ay, gracies... Deu vos ho pagui... Moltes gracies...—

Un agutzil va dirli que, si's basquejava, l'Ajuntament li pagaria'l didatge d'una criatura, y foren moltes les dones a la cria que van oferirse pera criarli l'altra. Ella va dir que ja ho diria al seu home...

Y al dia següent tornava a la plaça ab les dues criatures acompanyades de llur pare, que portava un cistell més gros que'l del dia avans.

De donar les criatures a dida, acceptant els oferiments particulars, ni de recórrer a la beneficencia oficial, no va parlarsen més. Se'ls estimaven massa, pobres fillets, y en cara que'ls costés fer un sacrifici, volien tenirlos a casa.

Altrament, el concell de la marmanyera no podia donar més bon resultat. No hi havia dia que al tornar a casa, la Veva, per allà a les onze, no portés menjar de sobres pels quatre petits y alguna lleminadura de més a més pels cossos grans. Si els bons sentiments del poble no s'estroncaven, fins podien arrencar y tot.

Després d'una plaça, anirien a l'altra, y al menys mentres tinguessin als bessons criatures, o les criatures que tinguessin fossin bessones, no'ls caldria passar mals de cap per la vida ni destorbarse pera buscar feyna. Bé prou que havien treballat... en nom de Deu!

La Veva, en pocs dies, va aprendre de posarse'l mocador del cap ben endavant dels polsos, d'enrahonar ab veu de malalta'ls dematins y de fer cara de llàstimes per tot dia.

Y el seu home, que s'acostumava fàcilment a tot, s'havia tornat a deixar créixer la barba perque semblés que passava més miseria, y cada mati acompanyava a n'ella a plaça, portant el cistell de la teca al braç y un dels bessons al coll, y els diumenges, per torna, donant la mà a una criatura de les quatre soltes. Un cop a la plaça, servia admirablement de *niñera* a la seva dona, aguantant una criatura mentres l'altra mamava, prenentli de la falda la qu'estava tipa y acostantli la dejuna al pit, ab un cuydado, una paciència de cabró, un ayre de vençut y un mirar d'idiota, que feyen engunia de veure. Perque, allà, la paternitat era lo de menys y el negoci lo principal. Aquell matrimoni portava'ls seus bessons a la plaça com l'arrencacaixals hi porta la seva parada y els que canten romanços el seu pendó ab ninots: eren el *ganxo*.

Y tot això ab el cap baix, ab tristesa emmatlevada, ab olor d'hospital y roba d'hospici; exhibint en públich aquells dos troços iguals d'humanitat, no com dues flors qu'eren de la meteixa planta, com dues vides... sinó com dos ninxos d'un meteix rengle, això es, ab la meteixa tristesa y blancor de ninxo pobre...

En nom d'alguna cosa superior que fes commoure als homes, s'havien de treure aquelles criatures de mans d'aquella gent, despullasses d'aquella roba de munició y vestirles de festa, coronarles de roses, alimentarles ab bones vingudes d'uns pits ben sans, y ensenyalshi de riure... Y quan ne sapiguessin, ben tipes y cara-roges, conservant encara al mitj dels llabis estarrufats la empremta del mugró y la goteta de llet derrerament mamada y no engolida, presentarlos rihent als ulls del món ab la meteixa satisfacció que s'ensenyia un ou de dos rovells, una flor doble o una atmetlla bessona.

Així, la gent, al contemplarles, hauria dit joyosament:—Quina sort!... Quina hermosura!...—fent morir d'enveja als matrimonis joves. Y no com aleshores, que aquell excés de vida feya fugir esverades a les mares y exclamar a tothom:—Deu nos en guart! Qui-

na desgracia!...—perque s'ensenyava miseriosament, com una llaga, com un mal lleig... com els cegos mostren als ulls del poble les seves conques buydes, els baldats les cames immòvils, el mancos els seus membres troçejats...

Quin aplanament! Y quanta miseria! Pobres fills, considerats per llurs pares com una verdadera calamitat, *la desgracia* d'una familia... una familia de ganduls vivint ab la esquena dreta d'ençà que la mare tingué, desgraciadament, *la sort* de parir bessonada.

Després ens queixém de la explotació de l'home per l'home!... Quina llàstima que molts matrimonis no sien xorchs!

E. JUST Y PASTOR

VIDA Y MORT

Sentat en un feixuch silló de cuyro enfosquit pel temps, estava'l sabi antropòleg, el que havia esmerçat la major part de sos dies en esbrinar els secrets que amaguen les generacions passades, en desfer les fosquedats que tanquen els temps prehistòrichs per arribar a comprendre, en tots sos passos, la marxa a través les edats de la humanitat, la evolució lenta però ferma y segura dels primitius homes fins als d'avuy dia.

Il·luminada l'habitació per la esmortuhida llum del sol al anar a la posta, se distingien mitj velats els objectes reunits en son recinte estrany, original y a l'ensemps macàbrich. La testa de l'antropòleg, d'ulls fondos y brillants, s'apoyava sobre sa mà esquerra, que quedava quasi amagada entre'ls rebelds cabells. Llegia ab gran atenció sa última obra sobre la troballa, en una gruta descoberta feya poch, de restes humans que segons indicis pertanyien a la edat de pedra y que havien vingut a enriquir sa ja nombrosa colecció. La taula estava tota plena de llibres y diaris del país y estrangers, dels millors autors de son ram, especialment de son mestre Broca. A través dels vidres de la finestra's distingien les fatxades de les cases vehines, totes melancòliques a la pàlida llum que rebien, tamisada entre la polsina dels carrers plens de tràfeh de la gran capital. Una part de l'habitació estava ocupada per una senzilla y grossa llibreria, tan plena y atapahida, que semblava que s'hagués esbotzat, car per terra's

veyen pilots de revistes y volums en compert desgavell. A l'altra part s'hi trobaven uns armaris ab prestatges de dalt a baix, hont hi havien agrupades les calaveres que havia pogut recullir durant sas nombroses excursions als cementiris dels pobles més amagats, tots ells ab sa corresponent targeteta ostentant sa filiació. Un compartiment estava solsament ocupat per casos teratològichs de cranis y demés òssos de diferentes formes, torçats en evident contradicció ab les lleys de natura. Pels recons s'hi refugiaven esquelets de tota mena muntats ab filferro y penjats a una barra vertical de fusta per medi d'una rosca que, atravesant el cap, l'enganxava en aquella mena de forca. N'hi havia d'alts, de baixos, y fins un, ja comprat en vida, d'una pobre que ostentava les articulacions capgirades y els peus enterament deformats. Completaven el quadro una serie de pots, en els quals s'hi entreveyen fetus y deformitats negats dins d'un esperit de vi tot grogós.

De sobte s'obri la porta y entrà una dòna de formes esbeltes, vestida ab senzillesa, que's dirigi envers l'antropòleg, abraçantli el cap y murmurantli a cau d'orella paraules que ja feya molt temps que'l sabi no havia sentit. Prou la reconegué, no obstant els dies que havien transcorreguts sense veurela, sense sentir-la tan aprop d'ell; y aixecantse deseguida, l'acompanyà a una mena de sofà que hi havia a poca distancia de la taula, y la feu seure mentres creuaven per sa imaginació's recorts dels temps felços de sos estudis de jove, quan al juntarse, acabada la tasca del dia, s'esplayaven ab llurs converses sobre la vida, l'art, l'amor...

Restaren un moment parats, sense dir-se res, fins qu'ella continuà la conversa interrompuda feya tants anys.

Parlà de la vida que havia consumit, de ses aspiracions en part realisades y en part desfetes, de sos desenganys, de com havia pujat les escales de la gloria, de ses obres *esculpturals* que més fama li havien produhit. Y ell li recordà les estones que havien passat junts, sos juraments d'estimar-se sempre... Y a tot això una forta atracció anava acostant ses ànimes ensemps que sos cossos, fins que sos llabis, juntantse instinctivament, se trobaven fent esclatar un sorollós bes al que seguí una estreta y llarga abraçada.

El soroll que feren retrunyí com si una halenada d'amor y voluptuositat recorregués la estancia; y entre la fosca que ja havia arribat, se senti com un estremiment de joya, que semblava comunicarse als sers d'un dia que'ls voltaven, y com corrent elèctrica recórrer els filferros que aguantaven els esquelets. Y de les conques buydes dels cranis que avans miraven a l'infinit, s'escaparen flamarades incitants que comunicaren igual ardor als demés restes, entre ells els d'un gegant cèlebre tant en la vida com en la mort, en qual pit buyt semblava que s'hi sentís el batech d'un cor. Y el gegant se dirigia a la vella, aquella del cas teratològich, de torta carcanada, que per primera volta segurament sentia l'amor, may correspost durant sa vida. Y a les besades que venien del sofà contestaven altres dels esquelets y cranis acumulats en els prestatges, ab un soroll tètich, esgarriós, de besos dent contra dent, de barres que s'obrien y tancaven ab furia y rabia, de mocegades que's daven els uns als altres, plenes de voluptuositat, com si's volguessin rentar la póls ja tan acumulada d'anys. Y entre mitj de tot això, esbatechs de fémurs y tibies y altres òssos que's juntaven, els més consentits rompentes, motivant ays y gemechs de dolor y crits de joya, y quedant així, confoses per un moment, intimament lligades, la Vida y la Mort...

Pochs moments després el sabí, assentat y de colzes sobre la taula, reflexionava sobre'l concepte de Mort y Vida, contemplant les despulles de tants sers que segurament havien també estimat, que havien tingut llurs ilusions e ideals, y que actualment, plens de póls, confirmaven la gran veritat de la transformació y evolució de la materia...

RICART MORAGAS

TEATRES

FERRUCCIO GARAVAGLIA

IL CARDINALE.—IL POVERO PIERO.—LA FINE DI SODOMA.—VIAGGIO DI NOZZE.—IL CAPITAN FRACASSA.

La vinguda de la companyia dramàtica italiana que dirigeix en Ferruccio Garavaglia ha produït en els aficionats a l'art seriò una gran satisfacció. Durant una curta temporada de diset funcions assistim diàriament a un espectacle estrany els qu'estem acostumats a trepitjar les platees de nostres teatres. Aquest espectacle estrany y excepcional—vergonya fa dirho—consisteix en veure un públich, si no molt nombrós, verament escullit, que va al teatre única y exclusivament pera fruhir, pera mirar a l'escenari y escoltar als actors; y després aplaudeix sincerament, llealment, ab entusiasme, com si volgués demostrar als artistes—que, també sincerament, llealment y ab entusiasme l'han commogut—que, encara que com poch, a Barcelona també'n sabem d'apreciar l'art seriò. Aquest espectacle tan simpàtic en sí, que n'es de desconsolador per les reflexions a que's presta! Per què lo que tindria d'ésser regla general es excepció? Per què sols quan venen companyies estrangeres—al dir estrangeres no hi incloch les castellanes—troben un públich culte y seleccionat? Per què nostres classes adinerades y també nostre poble avençat se'n retrauen sistemàticament? Heus aquí algunes preguntes entre moltes altres que'l bon nom de la *culta* Barcelona no hi perdrà res si queden per contestar. Sòrt de les excepcions, excepcions cada dia més nombroses, que fan concebir esperances pera un proxim avenir.

Y que no's pot pas dir que aquesta companyia no hagi procurat excitar la curiositat del públich, d'un públich tan amich de novetats com es el nostre. Quasi bé pot dirse que hem sortit a estrena per dia. No pot demanarse més novetat ni més varietat, puig ens han donat obres de tots els genres y pera tots els gustos. Tantes coses noves ens han donat en una setmana, que forçosament hauré de *condensar* pera poder donar compte de totes.

El primer dia'ns donaren *Il Cardinale*, tret per en Camillo Antona Traversi d'una novela, crech que anglesa, d'un tal Parker. El drama en si no va interessar al públich. Es un verdader dramón tallat pel patró antich, que trobem ara massa convencional. Cert es que la figura interessantíssima del cardenal de Medicis, que fou papa després y que la historia y la llegenda'ns han tramés ab trets ben excepcionals, se presta pera un gran drama històrich. La llàstima es que, tal com ens la presenta l'autor italià, aquesta figura sols apareix en petits detalls, quedant enfos-

quida y tal volta desnaturalisada entre les malles d'una acció melodramàtica vulgar y poch humana. El drama del cardenal de Medici—qui ho dubta que la vida d'aquest home fou un gran drama!—es massa delicat, massa fi, pera convertirlo en un dramón barroer. Entre crims y passions vulgars, no hi pot fer gayre bon paper una figura tan extraordinària.

De tots modos, no'ns dolgué qu'en Garavaglia representés aquesta obra, puig ella ens va permetre veure'l seu treball artístich en un gènere ben difícil per cert.

Com que després ne parlaré dels actors, per ara sols diré que la presentació resultà ben cuidada. Els trajos, sobre tot, eren rics y propis.

Encara que desenrotllat ab més traça, també *Il povero Piero*, del conegut diputat revolucionari italià en F. Cavallotti, es un drama poch humà, y convencional. El lirisme buyt y el sentimentalisme cursi dominen en els tres actes, especialment en el tercer, en que la nota patètica es buscada per l'autor pera treure efectes ben poch recomanables. Tot se redueix a presentar el contrast d'una ànima gran tancada en un cos esguerrat; d'un cor noble, lleal y sensible, quina externa vestidura'l condemna a ofegar els batechs del seu gran amor, pur y desinteressat. La vida de sacrifici a que's veu condemnat el pobre Piero geperut, per causa d'aquest gep que'l fa compadir dels sers que més estima, es una vida punyenta que arrenca al protagonista crits d'indignació y d'amarga ironia, ben humans. També aquí, com en l'obra anterior, es llàstima que l'autor hagi lligat el drama en una acció massa convencional e imaginativa, descuydant l'estudi psicològich d'un tipu que, evolucionant en un medi més senzill y més humà, podia resultar força interessant. En una paraula: el drama extern ofega el drama intern que destroça'l cor del *povero Piero*; y aquest drama intern hauria sigut el que més ens hauria emocionat, si en Cavallotti l'hagués exteriorisat ab més ànima y sinceritat. Ell, sembla que va preferir impressionar a la gent senzilla.

El primer plat fort de la serie ha sigut *La fine di Sodoma*, drama en cinch actes de Hermann Sudermann, l'autor de *Magda* y *l'Honor*, ben conegut de nostre púbich.

Més encara qu'en aquestes obres, en aquella l'autor vol ésser sensacional y atrevit. Dominant el *métier* ab mà de mestre, 'ns sorprèn continuament per la vida que sab donar a la escena, per l'habilitat ab que viu els personatges y pel vigor y precisió ab que pinta caràcters complexos ben sugestius. Però aquesta meteixa habilitat, aquest excés de facilitat en construhir una faula o acció dramàtica'l perjudica sovint. Els grans finals

d'efecte y una pila de detalls e incidents que en tots sos drames, especialment en aquest hi trobem, perjudiquen notablement a l'autor, qui, refiantse potser massa de la seva habilitat, sembla buscar expressament les dificultats pera vèncerles. Lo qual logra ayrosament, es cert, però perjudicant el fons meteix del drama que apareix contaminat d'aquells petits artificis y convencionalismes que no podem menys de trobar en moltes de ses escenes o situacions.

La fine di Sodoma es un quadro original y atrevit d'un gran pintor, Willy, que no ha volgut tractar un assumpto tan gastat a la manera dels altres pintors vulgars: en Lot sobre una roca, un xich enrera sa muller, naturalment, convertida en estatua de sal, y al lluny quelcòm que semblen flamarades cremant les ciutats malehides. Willy penetra valentment en la ciutat que deu desaparèixer y presenta'ls homes y dones folls de terror, borratxos y miserables, sortint d'infectes orgies. Es l'obra mestra d'un pintor genial que mira per sobre les espatlles dels homes vulgars. El titol d'aquest quadro dona titol al drama. Tal volta l'autor ha volgut simbolisar en ell bona part de l'alta societat berlinesa degenerada, viciosa, histèrica y desvergonyida, que'ns pinta brutalment en el seu drama. Tal volta es el quadro'l símbol del meteix protagonista, de la vida del meteix protagonista que fineix miserablement víctima de la seva feblesa, de la seva degradació moral consequència dels vicis y plahers desordenats que l'han embrutit y anulat pera fer obra d'artista; ell, l'artista genial! Introduhit en el gran món que desgraciadament sols es gran per ses riqueses e immoralitats, el pintor, l'home superior, s'ha sentit adulat per aquelles mitjanies: homes petits y degenerats, dones histèriques y viciosos. Ells l'han admirat y protegit pera donarse *llustre*, elles l'han estimat y adorat per feblesa y laciut. Y el gran món ha mort al gran artista. Tot el vici y tota la degradació moral de la vida ociosa y buyda d'aquell medi empestat s'ha comunicat a l'ànim de l'artista creador. Els amors fàcils y refinats d'aquelles dones y les adulacions d'aquells homes han pervertit sa voluntat; y l'home avans noble, coratjós pera la lluyta, d'intel·ligència ferma y d'ideals purs y grans, acaba miserablement sa existència, estragat física y moralment, després de cometre les més grans infamies y fins els crims més repugnants.

L'autor ens pinta tot això en un quadro ple de vida en que hi contrasten maravellosament dos medis socials oposats: l'aristocràcia dels *parvenus* corrompuda en la seva ociositat, y la tranquila familia del pintor, modesta y senzilla en la seva laboriositat. El quadro es punyent y fort de color, encara que, com he dit avans, s'hi sent un xich l'artifici. Potser hi ha un xich massa d'idealitat y

de poesia en la pintura d'uns, y potser hi ha massa negror y brutalitat en la disecció dels altres. No es pas la serenitat del psicòleg y sociòleg independent lo que admirèm més en aquesta com en les demés obres d'en Sudermann, sinó la fantasia y el *savoir faire* de l'autor dramàtic experimentat.

Lo qual no vol dir qu'en *La Fine di Sodoma* no hi trobem tipos ben sugestius e interessants. Ademés del protagonista y de Ada n'hi ha una pila, especialment alguns de secundaris que són ben humans en llur complexitat y que l'autor dibuixa ab trets enèrgics. Y lo meteix pot dirse del desenrotlló de l'acció dramàtica en que, si bé s'hi noten certs convencionalismes, hi trobem en cambi situacions y escenes dignes d'un gran autor dramàtic.

Una observació voldria fer a n'en Garavaglia a propòsit d'aquesta obra. ¿Per què han de suprimir tot el quart acte? El drama'n té cinch y sols ens donaren els tres primers y el quint. ¿Per què'ns el quedaren a deure'l quart? Fins suposant—lo qual es molt suposar—que pera comprendre l'argument del drama no sia aquell acte indispensable, no hi na dret a suprimirlo. Un actor de la intel·ligència, de la cultura y de la consciència artística d'en Ferruccio Garavaglia té de comprendre qu'en drames de la transcendència social y moral de la *Fine di Sodoma* no ho es pas tot l'argument. Hi ha quelcòm en ell, y es el fons meteix del drama que'n sofreix molt d'aquestes mutilacions irreflexivament fetes.

Si en G. Antona Traversi tingués l'habilitat d'un Sudermann, el seu drama *Viaggio di nozze* hauria resultat força interessant. La situació no pot ésser més dramàtica e intensa. Se tracta d'un pare, qual filla s'ha casat y ha sortit a fer son viatge de nuvis, que de sobte's troba ab que'ls nuvis li tornen a casa. El gendre, fuig, la filla pren un veneno suïcidantse, y ningú li explica el per què de totes aquestes tragedies. A la fi se sab que la filla havia tingut un amant, y que el marit al descobrirho planta senzillament a sa muller. Tot això que podia resultar un quadre intens y suggestiu s'allarga mandrosament durant tres actes que, ab tot y ésser curts, ens semblen poch curts encara. Si a

FERRUCCIO GARAVAGLIA

n'això hi afegim certes inverosimilituts y puerilitats que trobem en el drama, se comprendrà que, a pesar de l'excelent treball dels actors en general, l'obra'ns deixés bon xich frets.

De la tragicomedia *Il Capitan Fracassa* poca cosa'n diré. Se tracta d'una d'aquelles obres ultraromàntiques en que'l lirisme buyt y la nota sentimental alternen ab situacions semiheroiques y quadros fantasiosos de costums somniades que avuy ja no'ns emocionen. La tragicomedia es treta d'una novel·la d'en Gautier. Els autors de l'arreglò italià senyors Giongeri y Signorini, han procurat presentar quadros de color y moviment y en realitat la escena resulta moguda: però es tan infantivol tot lo que passal...

Evidentment avuy ja no estém per'això. Ni entusiasma a ningú l'obra a pesar de que fou posada y representada per tota la companyia ab gran cuydado. Els conjunts, sobre tot, sortiren perfectament, sobre tot el final del tercer acte, que valgué als actors una verdadera ovació.

Y ara'm cal parlar d'en Garavaglia.

En Ferruccio Garavaglia, primer actor y director de la companyia, es jove, no crech que passi dels quaranta anys. Es jove, però sab moltes coses que no saben ni sabien els vells, fins els més celebrats; y les sab porque ha estudiat, porque ha comprès que avuy no n'hi ha prou ab tenir facultats, fins no n'hi ha prou ab sentir o saber fer veure que se sent un personatge o una situació dramàtica determinats. Ell ha comprès que l'art d'interpretació modern—tant si's tracta d'obres d'ara com si's tracta d'obres clàssiques—es quelcòm de més complexe, de més refinat que li fer ab foch una escena, que aixecar al públich ab una tirallonga de versos o de prosa, emfàticament declamada, o ab un final d'acte arrebatador. Avuy, ab la sola inspiració, ab el cor solament, no n'hi ha prou pera commoure y convèncer al públich intel·ligent y entusiasta; avuy volèm que l'actor, a més de sentir, sàpiga; a més de declamar, compregui; a més de fer, reflexioni. En una paraula, avuy ja no'n diuen res els petits actors inconscients, y fins els grans actors inconscients ens diuen molt poca cosa.

No es pas d'aquests en Ferruccio Garavaglia. En Ferruccio Garavaglia sab sempre lo que fa y fins sab sempre lo que sent: lo qual no li es obstacle pera fer sempre lo que ha de fer y sentir sempre ab força y veritat lo que ha de sentir. Y això sols ho pot lograr un home d'estudi, de gran cultura, de coneixements variadissims; sense lo qual es impossible donar una interpretació perfecta a les obres modernes, que no's redueixen a una escena o una situació violenta, sinó que reproduïxen un quadre complet de vida; y fins tampoch a les grans obres clàssiques, en les que hi veyèm nosaltres, y també hi deü veure l'actor, quelcòm més que la *scene à faire*, qu'es lo únich que hi anaven a veure'ls nostres avis y també'ls nostres pares. L'actor modern, y en Garavaglia n'es un, més qu'en la escena, més qu'en la situació, més qu'en el tipo, deü fixarse y estudiar l'obra en el seu conjunt, deü penetrar en la meteixa ànima de l'autor que l'ha concebuda; y aquesta meteixa ànima y concepció es lo que deü trametre a l'espectador. No una part d'ella, no una escena, no un personatge, sinó tota l'obra, de la qual el personatge, la escena y fins l'argument no'n són més qu'elements d'exteriorisació més o menys essencials...

En Garavaglia, qu'es un actor modern, representa així. Desde qu'entra a la escena fins que'n surt sempre està atent, sempre en situació. Dóna la deguda importància a tots els detalls, a totes les frases, a tots els gestes, a totes les situacions. Si té facultats, y en realitat les posseïx notables, pera lluhirles en les escenes culminants, no descuyda lo accessori: les petites escenes de

preparació, les petites frases que arrodoneixen un tipo, els petits detalls d'expressió o d'accionat que convergeixen a feros entrar en el mitj ambient en que l'autor desenrotlla la seva obra. Per això en Garavaglia m'ha agradat tant en les varies obres que li he vist representar, de genres ben diferents per cert. En totes elles he vist a l'actor que's preocupa de l'autor, es a dir, de l'obra; que l'ha estudiada y la coneix a fons y que procura donàrnosla en tota sa complexitat.

En *Il Cardinale* no són pas les tres o quatre escenes violentes—que dit sia de pas les fa magistralment—lo que'm va agradar més, sinó'l conjunt del tipo qu'en Garavaglia presenta. El tipo llegendari del noble cardenal, soperb y humil alhora, gran senyor sempre, diplomàtic fi, astut e intel·ligent, etc..., el presenta aquest actor ab tota l'amplitut y distinció que reclama, subratllant ab el geste, ab la mirada, ab les variades inflexions de sa veu privilegiada tantost la ironia, tantost la soperbia, tantost el dolor y la desesperació que commouen aquell gran esperit en moments tràgichs.

En *Il povero Piero* no es pas lo millor que fa la escena final en que's suïcida en un rapte de follia, sinó'l treball finissim de tota l'obra, logrant impressionarnos y fins obsessionarnos ab el contrast que ofereix aquell cor gran que sagna dintre d'un cos raquitich.

En *La fine di Sodoma* cap detall se li escapa d'aquell tipo tan complexe com es el pintor Willy. Y així li veyèm subratllar en mitj de sa exaltació, de sa feblesa, de sa degradació moral, els crits de protesta y de rectitut qu'encara resten en la seva ànima un jorn serena.

En *Viaggio di nozze* sab feros veure constantment la inquietut y la concentrada desesperació d'aquell home a qui fa patir, més que la meteixa desgracia que l'aclapara, la ignorancia en que està de la causa que l'ha produhida.

En *Il Capitan Fracassa* se'ns presenta en Garavaglia fent gala de les seves facultats extraordinaries. Obra de les que'n diuen de lluhiment pera un actor, el veyèm brau, àgil, arrogant en les escenes de força, dúctil y expressiu en les sentimentals, apassionat y somniador en les patètiques, modulant la veu, accionant y moventse sempre ab sobrietat y bon gust. Dihent els versos, com va dir també l'altre dia'ls d'un cant de la *Divina Commedia*, ab correcció d'estil, ab força d'expressió, ab sentiment y finura. Y, sobre, tot sense buscar efectes.

Aquest conjunt d'obres de genres tan diferents sembla que les ha escullides expressament pera donarnos perfecta idea de la flexibilitat de la seva ànima d'artista. En Garavaglia professa aquesta teoria: «El meu ideal consisteix en donar al públich durant els set dies d'una setmana obres de tots els

genres dramàtics. Avuy una obra històrica, demà un drama de tesis, després un melo-drama, després un estudi psicològic, una comedia de costums, una tragedia, un cas patològic, etc...» Es a dir, en Ferruccio Garavaglia admet y sent totes les manifestacions de l'art dramàtic sense mostrar predilecció per cap d'elles. La veritat es qu'en tots els genres en Garavaglia ha demostrat la meteixa aptitud. De tots modos, sense deixar de reconèixer qu'en principi la seva teoria es una teoria excelent, jo voldria fer notar a l'eminent actor que si bé hi ha obres notables en tots els genres, moltes d'elles, fins essentho, avuy ja no'ns interessen com interessaren un jorn. El gust públich evoluciona, y per lo tant es un xich perillós posar en pràctica aquella teoria en absolut. Una gran discreció en la selecció de les obres es indispensable. A mon entendre, algunes de les que'ns ha donat aquesta vegada no són pas les més a propòsit pera fer bons els principis artístics d'en Garavaglia. No obstant lo qual, jo li agraheixo que'ns les hagi donades, puig elles ens han permès apreciar el seu treball y les seves dots d'actor complet.

En fi, puig no puch estendrem com voldria, en Ferruccio Garavaglia es un actor notabilíssim. Dotat de facultats excepcionals—figura esbelta, flexibilitat y harmonia en moviments y gestes, veu dolça, expressiva y ben timbrada, dicció excelent, ulls que parlen, etc.—d'una cultura y amor a l'estudi poch comuns y d'un bon gust y finura extraordinaris, pot dirse que no fa cap mal paper al costat dels millors artistes italians que tanta gloria han donat a la escena y a l'art de la seva terra.

Dels demés actors, que són discrets, ne diré quelcòm un altre dia.

EMILI TINTORER

NOTES BIBLIOGRÀFIQUES

LES DOCTRINES LULIANES EN EL CONGRÉS UNIVERSITARI CATALÀ.—*Barcelona, 1904.*

Una de les esmenes aprovada pel Congrés referit, el qual tingué lloch a Barcelona ara fa dos anys, fou la de qu'en la Universitat Catalana les facultats de Teologia y Filosofia comprenguessin càtedres especials de lulisme.

Aquesta esmena apareix defensada en els discursos de mossèn Salvador Bové y don Antoni Casellas, els quals, ab tots el antecedents del dit Congrés se troben reunits en el volum que tenim a la vista.

Mes lo que dona un valor positiu al volum, ja desde l'actual moment y en tant que s'acosta'l dia de passar a la pràctica les iniciatives dels lulistes catalans, es l'apèndix documental relatiu a la Historia del lulisme y el qual ve a compendiar els incidents pro-

moguts contra les doctrines del beat pel foribond inquisidor Aymerich, en lo relatiu a la famosa butlla apòcrifa del papa Gregori XI. Pera millor posar de relleu la importancia d'aquest apèndix y la classe de documents que'l formen, extractem a seguit alguns dels tituls baix els quals estan agrupats:

Ortodoxia de les doctrines lulianes. — *La butlla contra les obres del Beat, sortida a nom del papa XI, obra de l'Aymerich, es declarada subrepticia y obrepticia, nula y sens efectes, per autoritat apostòlica.* — *Aprobacions molt autorisades de les doctrines de l'arcangèlich.* — *Càtedres de Lulisme.* — *Autoritats en enaltiment del doctor arcangèlich y de la sua doctrina.* — *Retrat moral de fra Nicolau Aymerich, el primer y el més gran enemic del beat Ramón Llull.* — *Per ordre del papa es buscada en els sigles XIV y XVI la butlla condemnatoria de les obres de Llull, y enlloch es trobada.* — *La verdadera butlla de Gregori XI del 6 de febrer de 1376.* — *La que divulgà l'Aymerich es falsa.*

Potser hauria convingut pera la major divulgació d'aquests documents relacionats ab les obres del més gran dels nostres clàssichs, que s'hi hagués acompanyat la traducció catalana dels qu'estàn escrits en llatí; mes així y tot es meritoria la tasca realisada d'aplegarlos en un sol cos bibliogràfic, com ha estat fet pels compiladors del recull que'ns ocupa.

Y no'ns sembla aquí fóra de lloch recordar pel nostre compte'l fet de que, mercès a les persecucions de que fou objecte l'obra lulliana, y a la gran oposició que's feu a la beatificació d'en Llull, el qui fou insistentment acusat d'heretgia, podran potser ab el temps ésser conegudes totes les obres d'aquest autor, fins moltes de les que s'han donat per perdudes ja fa temps. Sembla qu'en els arxius del tribunal de la Santa Inquisició ha d'haverhi les copies refrendades per mà de notari que de Palma estant foren enviades a Roma pera defendre la ortodoxia dels escrits del solitari de Randa; fa temps que's fan investigacions en aytal sentit y quelcòm s'ha trobat, com ho deixa entendre'l pròleg d'en Pijoan posat enfront del *Llibre de Santa Maria* publicat suara per la «Societat Catalana de Bibliòfils.» Si un dia's trobés lo que hi falta, les lletres catalanes estarien d'enhorabona.

—
Miquel Roger. LA PERA DE PLATA. Biblioteca Popular de L'Avenç. Barcelona, 1905.

Llegint aquesta noveleta ab que ha vingut a enriqueixre la col·lecció catalana de «L'Avenç», hem recordat sovint un llibre que llegirem ja fa molts anys y que pot ésser considerat el model del genre. Ens referim a la *Graziella* de Lamartine. Emperò *La Pera de Plata*, suposant que fos, en efecte, una imitació de l'obra francesa, lo qual no assegurèm, té de ben propi l'estudi de les costums dels pescadors de la nostra costa, vistes per l'autor ab

ulls de poeta, y tractades en general ab el desenfado del qui coneix a fons el tema y's complau en buydar les impressions rebudes. Com a conseqüència, la obreta té fragmentariament més valor que considerada en son conjunt. Hi ha en ella la primera materia, o sia la observació directa, mes no hi ha hagut per part del novell autor la facultat creadora suficient pera la construcció d'un argument tan complexe com li era necessari pera posar en escena sos quadros. Y això's posa de manifest particularment en el final del llibre, en el quin tot s'acaba de sobte mercès a una especie d'epileg epistolar que permet a l'autor omitir de la novela el conflicte propiament dit, passant de cert modo de la exposició al desenllaç defraudant les il·lusions del llegidor.

Tot fa creure que algún altre dia'l senyor Roger, ja perque ab més calma trobi un argument més ajustat a ses facultats o ja perque la experiencia li hagi permès desenrotllar aquestes, ens donarà un'altra obra ben equilibrada de dalt a baix pera que hi llueixi millor son temperament d'observador.

R. MIQUEL Y PLANAS

REVISTA DE REVISTES

Mercure de France (Paris). Fullejant el darrer número d'aquesta revista hi trobém un curiós article d'en Jean de Gourmont sobre *L'Idée du Retour éternel dans les religions de l'Inde*, idea que l'articulista estudia en l'alemany Nietzsche, qui's penetrà d'ella fins al punt de sofrirne una completa sugestió, cregut que ab ella aportava al món desorientat una religió nova. Així Nietzsche deya, referintse a les doctrines pessimistes, que l'home «pot servir-se com d'una pressió o d'un martell formidable pera trencar y suprimir les races que degeneren y moren, y obrir la vista a un nou ordre de la vida, o pera inspirar al qui degenera y desespera'l desitj de la fi», car «jo vos ensenyo lo superhumà, y l'home es quelcòm que deu ésser superat». L'articulista creu que la filosofia de Nietzsche es una maravellosa transposició de la filosofia de Budha, o probablement una manifestació paralela y llunyanà d'un meteix estat d'esperit. Y deya Budha: «Mon ànima es ja per sempre deslliurada. Aquesta es ma darrera naixença; ja no hi ha en l'avenir noves naixences pera mi.» Sols cal aplicar aquestes paraules al *superhome* de Nietzsche pera pensar que aquest ha llegit els evangelis budhistes y els ha aplicat a son sistema filosòfic. En l'avenir, segons dedueix l'articulista interpretant a Nietzsche, el *superhome* serà'l qui dirà si a la vida en tota sa plenitud, els valors mòrbids trobantse definitivament transformats en valor de salut moral, y havent sigut eliminats els febles. Heusaquí

la més alta concepció de l'home... si la vida individual pogués progressar indefinidament. A través dels sigles, el gran Déu no seria altre que l'home integral, en tota la plenitud de les perfeccions: el *superhome*.

Nuova Rassegna (Firenze). Aquesta important revista bibliogràfica-literaria, en el darrer número que ha publicat, conté un sumari interessantíssim, essent dignes de remarcar-se'l treball d'en G. Rabizzani sobre *Poesia Garibaldina*; les *Memorie Vergiliane nel Salentino*, per Rodolfo Francioso; *Dante a San Gimignano*, per Ugo Nomi Pesciolini; y ademés tota la secció de literatura estrangera, en la que hi figuren triats models de literatura servo-croata, traduïts en vers y prosa, y un estudi de Spiro J. Gerun sobre'l notable novelista servi Janko Veselinovic, mort recentment; essent també remarcables els treballs crítics de Lionnet y Ortensi sobre'ls grans novel·listes anglesos Wels y Bulwer Lytton: nascut aquest darrer en 1805 y qual centenari celebra enguany el poble anglès. Les demés seccions d'aquesta revista, consagrades per complert al moviment literari contemporani, són molt nodrides e interessants.

La Lectura (Madrid). Són dignes d'esment les observacions crítiques de Angel Guerra a propòsit de *Los liricos italianos actuales*, y les consideracions que sobre'ls *Idiotismos del «Quijote»* continua publicant don Julio Cejador. En la secció bibliogràfica'l crític català en R. D. Perés s'ocupa de la novela *Solitud*, per nosaltres publicada, y fa constar sa admiració per tan bella obra, consignant els motius que fins ara l'havien obligat a regatejar elogis a l'autor, quals avenços en les lletres catalanes són a sos ulls cada dia més evidents y notables.

Nuestro Tiempo (Madrid). Són remarcables els treballs *La educación del niño*, pel doctor Romero Landa, *De las Cortes*, per Benigno Bolaños, y la revista bibliogràfica, en la que s'estudien, entre altres, els llibres catalans *Regionalisme y Federalisme*, d'en Lluís Durán y Ventosa, y *Solitud* de Victor Català, haventhi per'abdues obres judicis altament laudatoris, si bé no sempre apoyats en consideracions prou sòlides, sens dubte per no ésserlos hi als crítics madrilenys prou coneguda la nostra literatura.

Revue de Provence (Marsella). Entre altres treballs publica, en son número del passat setembre, el discurs pronunciat per M. Causseret en la distribució dels premis dels cursos secundaris d'Arles, en el Museu Arlatench.

Germinal (Reus). En el penúltim número d'aquesta revista's dedica un sentit recort al distingit publicista català en Joseph Güell y Mercader, de qui s'ocupà degudament JOVENTUT a sa mort, ocorreguda fa poch temps.

Revista de la Asociación Artístico-Arqueológica Barcelonesa (Barcelona). Se continuen

els treballs crítics y d'erudició següents: *La Junta de Gerona en sus relaciones con la de Cataluña en 1808 y 1809*, per Emili Gràhit; *Anals inèdits de la vila de la Selva del Camp de Tarragona*, per Joan Pié, pvre.; *La excolegiata de San Félix de Gerona*, per Eduardo González Hurtebise; y *Taula del Cartulari de Sant Cugat del Vallès*, per Joseph Mas, pvre.

Il·lustració Catalana (Barcelona). Publica interessants treballs de Miquel S. Oliver, Co-ro-leu, Maragall, Pujol, Comas, Morató, Pons y Massaveu, Alemany y Borràs y F. Bartrina, un exquisit dibuix d'en Tòrné Esquius, y recomanables reproduccions d'antiguitats artístiques guardades a Vich y Girona. Ademés, comença la publicació de la novela *Il·lusions*, original d'Enrich de Fuentes.

Ademés hem rebut les revistes *Arquitectura y Construcció*, *Album Salón*, *Hojas Selectas*, *Bulleti del «Centre Excursionista de Catalunya»*; *Revista Ibèrica de Ex-Libris*, etcètera, (Barcelona); *Euskalduna* (Bilbao); *Revista Olotina* (Olot); *Emporium* (Palafrugell); *Praha* (Praga); *Ruthenische Revue* (Viena); *L'Européen*, *Le Courrier Européen*, *Le Menestrel*, *La Revue du Bien* (Paris); *Revue Franco-Italienne et du Monde Latin* (Nàpols); *Il Campo* (Torino); *Il Regno* (Leonardo Firenze); *Revue «Esperanto»* (Budapest), etc.

LLUÍS VIA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS

(Continuació)

ANTON

Bol! vetaquí un que no ha filat d'avuy. Si qu'estich ben enterat. (Aquí repeteix alguns dels gestos de l'altre, parodiantlos. Tornen a tocar el timbre de la porta y entra tot decidit un tipo de militar retirat, ab un gros bastó a una mà y una tarjeta a l'altra.)

PAU POUS, encarantse ab l'Antòn

¿Es vostè qui ha enviat a buscar don Pau Pous Prats, Trompetes, 7 y 9?

ANTON

Si, senyor, y li explicaré l'assumpto: se tracta d'un negoci d'importancia.

PAU POUS

Vostè dirà.

ANTON

Jo voldria pendre informes de don Joseph Balart, que m'han dit que vostè'l coneix bastant.

PAU POUS

¿Qui? ¿En Pep? Miri, jo sóch molt franch, y li parlaré clar y català, dihentli tot tal com pinta; al pa, pa y al vi, vi! A n'aquest xicot, la ja molt temps que'l conech, molt temps! però molt!

ANTON

Donchs digui que ja deu ésser un xicot vell.

PAU POUS

Ca, home! Si es fill de les bombes d'Espartero. Son pare havia sigut capità del batalló de la blusa. Aleshores, quan se'n va anar a l'Habana, avans d'anarsen vaig dirli: oh! y que li vaig dir al mitj de la plaça de Palació y a n'ell meteix, tal com jo li conto ara a vostè: «Mira, noy, tu, si'm vols creure, pots ter molt, però molt! En arribant, tot seguit tu lo que has de ter es això y això, y't resultarà això y això altre, y res més, y deixat de qüentos. Perque tu pots arribar aquí y allí y allí baix, y no t'emboïquis, diguin lo que vulguin... Deixa que xerrin... y tira endavant! endavant sempre! Y tal dit, tal fet. Pas per pas; punt per punt; ni més ni menys; sense saltarhi ni un punt, ni una coma; tot li va passar tal com jo li havia dit, de la mateixa manera. Donchs ja ho sab, si no vol res més, maní, que jo me'n torno a casa, que tinch de dinar ab un antich company, oh! y que potser vostè'l deu conèixer, es el comandant d'armes de Sallent, el qui havia sigut ajudant d'en Baiges. Home, vingui que pendrem unes copetes!

ANTON

¿Escopetes? no senyor, no, no faig bullangues.

PAU POUS

No, home, unes copes.

ANTON

No senyor, gracies, dissimuli, que tinch molta feyna aquí al despatx.

PAU POUS

¿Que potser no coneix al Xich de Sallent?

ANTON

No, senyor!

PAU POUS

¿De debò no'l coneix? Donchs potser tampoch deu conèixer al Xich de la Barraqueta? ¿Ni al Xich de la Venta?

ANTON

No coneix més que'ls Xiquets de Valls.

PAU POUS

¿Que no es lliberal, vostè?

ANTON

Prou, més qu'en Riego, però no sóch guerrero. Y vostè'm parla d'uns temps en que encara jo havia de néixer.

PAU POUS

Vetaquí lo que té la joventut d'avuy dia. No són bons ni pera disparar una ratera. Al meu temps, allò eren minyons de punta. Per res, barricada y escopetada *que te crió*, y fer caure'l govern, y si no, cap a la montanya! Que's pensa qu'era poch divertit! Pim, pam, pum! Bum! *(Ab el bastó fa com qui tira.)*

ANTON

Vaja, si, ja m'ho figuro.

PAU POUS

Si vostè hagués estat al foch de la Tarumbal

ANTON

Me sembla que me'n hauria tornat!

PAU POUS

Bé ¿que no s'anima?... Apa, home! vingui que li explicaré la batalla del Mas Rampinyu, y la entrada de Berga, ab aquell patatim, patatam, pim, pam, pum, barrabum! Quina estocinada de carlins!!! Tu perque ets dels del Nas-Ratat *(Fa veure que donia cops de sabre ab el bastó a dret y a tort, fins que trenca'l gerro ple de flors de la taula y tira tots els papers y tinters enlayre.)*, tu perque ets dels d'en Caga-Rahims, tu perque ets dels del Guerxo de la Ratera, pum, pum! Barrabum, pum! Nada. *(Se'n va corrents.)* Alante y mandar!... Patapim!... pam...! pum!...

ANTON

Quines explicaderes de gall d'indí! Tant ne tenim com ne teniem. Potser se pensa ara aquest bestia que m'ha explicat alguna cosa. Ja quedo ben enterat de qui es en Pepl! Si els demés no s'expliquen millor... *(Sona altra cop el timbre de la porta y entra un senyor tot decidit, ab papers y factures a la mà. D'una butxaca li surt un carnet. Se treu el barret y diu:)*

TIRALLONGA

Aquí'm té! Per venir, he deixat el magatzem tot ple de caixes que s'han d'embarcar aquesta tarda. Ha fet bé d'enviar el cotxe, sinó no hauria pas pogut arribarme fins aquí. Sòrt que ara'm portará al moll. Però negoci es negoci. Vostè vagi dihent. Jo, mentres tant, no perdre'l temps y aniré fent feyna. *(S'assenta a la taula rodona e hi posa les factures. Se treu el carnet de la butxaca y ab un llapis va fent notes.)*

ANTON

¿Vostè es don Francisco Tirallonga?...

TIRALLONGA

Y Companyia. Si, senyor, consignació de vapors, expedició y agencia de duanes. Vagi dihent, que ja l'escolto. *(Continúa treballant tot ataleyat.)*

ANTON

Ja veurà. Com vostè ja deu saber, la nostra casa s'ocupa d'informacions comercials, y com que ara's tracta d'un negoci molt serio...

TIRALLONGA

(Va dihent, distret y escrivint.) Les sis caixes grans cal enviarles per aquest vapor a Mèxich... Digui! Digui!

ANTON

Donchs, per un cert negoci voldria que'm digués francament si vostè coneix, ben bé a fondo, a un tal don Joseph Balart.

TIRALLONGA

(Alçant el cap, però distret.) ¿Joseph Balart? ¿Joseph Balart? No'l coneix, ni sé qui es... *(Continuant ataleyat ab les seves notes.)* Hi haurà que demanar que girin lliures sobre Londres! El 22 arribará a Veracruz, y després...

ANTON

Home, ¿no l'ha de conèixer? Si es un que ha sigut dependent de vostè...

TIRALLONGA

¿Joseph Balart? ¿Dependent de vostè? *(Va dihent maquinalment.)* No'l coneix, no sé qui es! Ab el 7 qu'es fràgil s'hi ha de tenir gran compte. Valdrà més que'l deixem per un'altra expedició y l'assegurém avans.

ANTON

Si que l'ha de conèixer... que va ésser consignatari del senyors Negrevernís Hnos., a l'Habana.

TIRALLONGA

Joseph Balart!... ¿Dependent de vostè?... Negrevernís Hnos. a l'Habana?... No'l coneix; no se qui es. No'ns descuydém del 8; que ja'l van demanar per l'altre correu...

ANTON

Però, home de Deu, si diu qu'es ell qui els despatxava la goleta Curra, cada vegada que'ls portava a vostès carregament de sucre!

TIRALLONGA

Joseph Balart... dependent de vostè... Negrevernís Hnos... goleta Curra... carregaments de sucre?... No'l coneix; no sé qui es. El cotó que l'envihin per la linia anglesa.

(Seguirà.)

POMPEYUS GENER

DE HORACI

ODA V. LLIBRE I.

A PIRRA

Quis multa gracilis te puer in rosa.

¿Quin jove esbelt, oh Pirra,
en la flayranta cova
t'atràu fins a son pit
banyat d'olors de roses?

¿Per quí pentines y per quí engalanes
la que d'or sembla, cabellera rossa?

Quantes vegades ell, els teus desdenys
contarà als déus ab súplices plorosos!

Oh! L'estimat confia
gosar tes trenes rosses
y possehirte lliure,
sempre, sempre amorosa;
mes tu seràs per ell mar agitada
que negres vents revoltent,
y ell, jovincel, d'eix huracà implacable
no sab encar les furies borrascoses.

Ay infeliços quins tos ulls contemplin,
que han de morir en la tempesta promptel

Jo sospenguí, com a sagrada ofrena
lluny del vent y les ones
al déu poderós del mar,
la meva vesta molla.

ALFONS MASERAS

NOVES

Ab el present número repartim en nostre folletí el primer plech del nou volum de narracions dels sigles xiv y xv en ortografia moderna, començant per la interessant novel·la trescentista *Valter y Griselda*. El títol d'aquest volum, en vista dels materials que tenim aplegats pera la publicació, no podrà ésser el meteix que de moment diguerem (*Narracions quatrecentistes*), sinó altre més compendiós: *Histories d'altre temps*; lo qual ens permetrà reproduhir en el llibre materials qu'hem anat recullint y que'l primer títol exclohia en part.

Continúa l'època dels furors governatius.

Heusaquí la llista dels periòdichs catalanistes denunciats la passada setmana, en holocauste a la lliure emissió d'idees:

La Tralla.

¡Cu-Cut!

Nova República.

Progrés.

Nota: Els autors de les bombes *no han sido habidos*, ni el general Fuentes, governador de Barcelona, ha dimitit aquest càrrech. Vol continuar lluhintse, si no com a governador que sab lo que té entre mans, com a general que guanya batalles.

Y que fa planxes.

El diumenge'ls nostres republicans celebraren la *fiesta de la revolución* (així en castellà, qu'es llengua que no va enlloch, com no hi van ells).

També'n deyen la *fiesta de la patria*, y la *fiesta de la libertad* y tot. Se tractava de commemorar la revolució de setembre del 1868, de fer una manifestació de banderes superior a la manifestació fa poch feta per les entitats catalanistes, y demostrar ensemps grandesa d'ànim honrant a la bandera catalana al costat de la republicana y de la espanyola.

Y tot quedà reduhit a un *meeting* a la plaça de toros, a una *merienda* al Coll, y a un *sálvese quien pueda* o sia una dispersió general motivada per la pluja. En veritat no calia que la pluja'ls dispersés, perque no eren gayres. Ells si que pogueren dir: *¡Eramos pocos y parió mi abuela!*

En Lerroux estava trist, perque veyia lo molt que minven sos adeptes. Per això, y per lo que demà pugui succehir, feu en el *meeting* un discurs de tons atemperats. L'home's va tornant conservador.

En resúm, un fracàs.

Y *¡viva la República, y viva la Revolución!*
Y vinga badallar de gana y de fàstich.

El diumenge a la tarda tingué lloch la festa d'inauguració de curs de les Escoles del Districte Segon, lluhintse en gran manera'ls noys recitant poesies, representant obres teatrals y fent varis exercicis gimnàstichs. L'Orfeó de les Escoles, dirigit pel mestre Piqué, cantà ab un ajust y sentiment artístich que semblaven impossibles en aquelles criatures. Usaren de la paraula'ls senyors Giral y Verdager, Carner y Monegal (Ramón), enaltint els dos primers l'obra realisada per les Escoles, y demanant el derrer, com a president de la entitat, el concurs de tots pera poder seguir ab més entusiasme encara la tasca que tan brillants resultats ve donant y que ha de fer que'ls nens d'avuy sien demà homes dignes de sa patria. Se complagué, ademés, presentant al públich la nova instal·lació d'escoles graduades, complint així lo ofert en el curs passat.

La festa resultà esplèndida.

Hem tingut el gust de sentir en una audiència íntima a nostre país'l tenor en Joan Raventós, que ha permanescut breus dies entre nosaltres y es altra volta de retorn a Berlin, hont resideix pera seguir sa carrera. En els dos anys que no'l sentiem ha estudiat serio-

sament a Leipzig y a Berlin ab notables mestres alemanys, no tan sols el cant y l'art escènich, sinó lo qu'es encara més difícil, la perfecta pronunciació alemanya, indispensable pera dedicarse a la escena lirica d'aquell país, puig en ell se proposa, com hem dit, fer sa carrera aquest tenor. Judicant per les obres de diferents genres que li sentirem, y en particular per sa notabilissima interpretació de *Lohengrin*, de la més llegendària marca wagneriana, li profetisem els més falaguers èxits en aquella terra hont tan difícilment s'obren les portes de la escena als artistes estrangers.

En Raventós ha sigut declarat apte pera la escena lirica alemanya en un rigorós examen de proba verificat al teatre Imperial de l'Opera de Berlin ab el director del meteix el célebre mestre en Ricart Strauss, qui va otorgar-li un certificat de suficiencia plenament satisfactori, que li permetrà fer son debut l'hivern vinent.

Esperèm ab fonament que'l públich y la critica alemanya confirmaràn aviat aquesta nostra sincera impressió.

Publicacions rebudes:

La Dama d'Aragó, cançó popular catalana, lletra y música, y una preciosa ilustració d'en Sebastià Junyent. Porta l' número XLVIII de les publicades pel «Cançoner Popular», essent remarcables les notes folk-lòriques que l'acompanyen rebatent unes afirmacions d'en Menéndez y Pelayo que adjudiquen a aquesta típica cançó un origen castellà. Preu 15 cèntims. Dipòsit, Rambla de Sant Joseph, 11.

Crònica o Comentarís del rey En Jaume. S'han repartit els quaderns 2 y 3 d'aquesta obra, que ab tant èxit venen publicant els senyors Ferrer y Vidal. Preu de cada quadern, 25 cèntims.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publiquen baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sien inèdits.

No's tornen els originals.

Se donarà compte de les obres rebudes en aquesta redacció, y de les que ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetes.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRES REGIONS D'ESPANYA: Un any..	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.